

trade in goods and services between from Ukraine Italy and specificity of investment cooperation are investigated by the author.

The analysis of the intensity and efficiency of foreign trade in goods and services on the basis of index intensity of trade, net trade and export to import ratio are made.

It was established that during the period that has been analyzed, Ukraine has a positive balance in goods and services, value amounts of trade balance are characterized by a tendency to decrease. Ukraine in cooperation with Italy is a net exporter, but the dynamics of the increase in imports of both goods and services outstrips the growth dynamics of exports, that indicates the loss of Ukrainian positions in bilateral trade.

For comparison the structure of trade in Italy and Ukraine the comparative diversification index of exports (imports) has been calculated and show that Italy exports more diversified and close to the world structure, and Ukraine's exports are different to a greater extent from the world's exports.

The current state and dynamics of changes in the structure of trade in goods and services are analyzed. The use of indicators of structural changes in the time allowed to assess the degree of the significance of changes that happened in the period analyzed. It has been shown that significant changes in the commodity structure of exports and imports in the period of 2007-2012 and the structural changes in exports are more substantial than in imports. The object structure of trade in services has not changed.

Key words: *foreign economic relations, foreign trade, exports, imports, goods, services, trade turnover, balance of foreign trade, investment relations, foreign d*

УДК 339.7 – 338.1

Н.В. Резнікова

РОЛЬ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ПРОДУКУВАННІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ КРАЇН, ЩО РОЗВИВАЮТЬСЯ: ПАРАДОКСИ ФІНАНСОВОЇ ЗАЛЕЖНОСТІ

У статті проаналізовано роль ПІІ в економічному зростанні країн, що розвиваються. Надана критична оцінка впливу ПІІ на продукування структурної й фінансової залежності, зокрема, через чинник внутрішніх інвестицій, промислового виробництва і експортного потенціалу; сприяння розвитку людського капіталу; формування надходжень до бюджету та забезпечення макроекономічної стабілізації.

Постановка проблеми. Парадокси глобалізації породжують нові прояви залежності в контексті пошуку компромісу між добробутом в розумінні нації та ефективністю капіталу інтерпретації тих, хто ним володіє. Р. Лукас [20] ще в дев'яностих роках минулого століття відзначив, що потоки капіталу від індустріальних до країн, що розвиваються, були набагато менше, ніж передбачувані рівні потоків капіталу між країнами з різним співвідношенням праці і капіталу. Протягом першого десятиліття двадцять першого століття лише посилилась тенденція, коли країни з ринком, що формується, сукупно почали здійснювати експорт капіталу в більш багаті промислово розвинені країни, головним чином, у формі накопичення валютних резервів, які в значній мірі інвестувалися в державні облігації останніх. Водночас, такі «потоки капіталу вгору» не надали ніякого помітного негативного впливу на зростання економік, що розвиваються, які передбачають, що брак ресурсів для інвестицій не є ключовою перешкодою для зростання в них.

Одне з можливих пояснень цьому полягає в тому, що, вірогідно, країни мають низькі рівні доходу, в першу чергу, не через низький рівень заощаджень, а низьку рентабельність інвестиційних можливостей, які вони пропонують. Серед причин цього - відсутність інститутів захисту прав власності, що актуалізує ризик експропріації приватних інвестицій, або недостатню розвиненість фінансової системи. Більше того, у країнах, де відсутність важливих внутрішніх інститутів стримує інвестиції, приплив іноземного капіталу може виявитися непропорційно використовуваним для фінансування споживання, що призводить до завищеного обмінного курсу, і навіть більшого зниження рентабельності інвестицій. Це, в свою чергу, може пояснити негативну кореляцію між припливом іноземного капіталу і зростанням, а також позитивну кореляцію між припливом іноземного капіталу та завищенням валютного курсу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз результатів досліджень, що мали на меті вивчення наслідків притоку ПІІ на економічне зростання країн, що розвиваються, проведений К.Вільямсоном [2], не свідчить про можливість формулювання узагальнень, адже в кожному окремому випадку, попри схожість інтересів з боку представників транснаціонального капіталу, мова йшла про цілий комплекс ендогенних чинників, що продукували відмінності у адаптації ПІІ (табл.1). Ми погоджуємось із позицією Р.Солоу, Р. Хола і Ч. Джонса [17], які вважають, що саме зростання продуктивності праці, а не просто накопичення засобів виробництва, є головним фактором, що визначає довгострокове економічне зростання, а приплив іноземного капіталу, сам по собі, повинен мати на нього лише тимчасовий ефект. Таке бачення підтверджується й висновками колективу авторів Дж. Айзенмана, Б. Пінто і А. Радзивілла [18], які виявили, що країни, що розвиваються, які характеризуються більш високими показниками самофінансування, здебільшого демонструють більш високі темпи зростання в середньому.

Таблиця 1

Результати емпіричного моделювання впливу ПІІ на базові макроекономічні показники та економічне зростання [2]

Автор	А.Чоудхурі і Дж.Мавротас (2006) [4]		Ф.Нсiao і М.-Ч. Хсяо(2006) [5]	У.Наір - Рейхерт & Д.Вейнхольд (2001) [6]	Х.Менсінгер (2003) [7]
Період вибірки	1969 - 2000		1986 - 2004	1971 - 95	1994 - 2001
Вибірка	Чилі, Малайзія, Таїланд		8 країн, що розвиваються	24 країни, що розвиваються	8 членів ЄС
Причинність	Чилі	ВВП визначає ПІІ	Експорт визначає ВВП	ΔПІІ визначає зростання	
	Малайзія	ВВП визначає ПІІ;	ВВП визначає експорт	(ПІІ×відкритість) визначає зростання	
		ПІІ визначає ВВП	ПІІ визначає ВВП		
	Таїланд	ВВП визначає ПІІ	ПІІ визначає експорт		ПІІ _{t-1} визначає зростання
		ПІІ визначає ВВП			
Автор	Х.Лі (2005) [8]			А.Бенде - Набенде і Дж.Форд (1998) [9]	

Період вибірки		1985 - 99		1959 - 95	
Вибірка		84 розвинених країн і країн, що розвиваються		Тайвань	
Залежна змінна:	ВВП на душу населення	√		ΔВипуск	
	ПП / ВВП		√		ΔПП
Незалежні змінні:	ПП / ВВП	+			
	Зростання чисельності населення	+			
	Зростання капіталу	+			
	Освіта	-			
	ВВП на душу населення		+		
	Вихідний ВВП	-	+		
	Інвестиції			+	
	Зайнятість			+	
	Відкритий ринок			-	
	ПП			+	
	Інфраструктура _{t-1}			+	-
	Лібералізація				+
	Освіта				-
Випуск				+	

Джерело: укладено автором на основі [4; 5; 6; 7]

Пристаємо до висновків, зроблених в дослідженнях Е. Прасада, Р. Раджана і А. Субраманяна [19], які стосувались твердження, що непромислові країни, які покладаються менше на іноземні фінанси, тобто країни, які зіткнулися з меншим дефіцитом поточного рахунку або навіть отримали профіцит поточного рахунку, зростали за останні три десятиліття принаймні так само швидко, а то й швидшими темпами, *ніж залежні від зовнішнього капіталу*. Виявлення парадоксів залежності, що зароджуються в процесі залучення прямих іноземних інвестицій до країн-реципієнтів капіталу, являє наукову мету даного дослідження.

Викладення основного матеріалу. Так, Дж.Стігліц [1] звертає увагу на дуальності вигод та втрат, що продукуються прямими іноземними інвестиціями (ПП), акцентуючи на тому, що економічне зростання, що живиться ПП, може, серед іншого, стимулювати зростання вартості внутрішньої валюти, таким чином, здешевлюючи імпорт (а, отже, стимулюючи конкурентоспроможність іноземних фірм по відношенню до національного виробника), а експорт – дорогим (блокуючи, тим самим, структурні перетворення всередині країни). Ревальвація валюти, за такою логікою, може негативно позначитись на експортному потенціалі країни й, як наслідок, ускладнити виплату зовнішніх боргів. В той же час, відносно дешевий імпорт, який пропонується на внутрішніх ринках, може підірвати національний бізнес країни-реципієнта ПП. Таким чином, прямі іноземні інвестиції стають фактором продукування залежності від зовнішніх виробників і зменшення стійкості вітчизняної економіки.

Безперечно, ми можемо продовжити міркування, започатковані Дж.Стігліцом [1] далі, моделюючи ситуацію в термінах втрати бази оподаткування, зростання тиску на доходну частину бюджету, згорання соціальних програм й більш амбітних ініціатив технологічного просування країни. Втім, визнаємо, що такі висновки, позбавлені емпіричного підґрунтя, ризикують лишитися власне теоретичними міркуваннями на задану тему.

Переговорна позиція ТНК по відношенню до країн значно збільшується в результаті глобальної конкуренції за прямі іноземні інвестиції. Дж. Берк і Г. Епштейн

[3] стверджують, що прямі іноземні інвестиції та інші види діяльності ТНК «втілюють руйнівні асиметрії, що згубні для працівників і громадян як в менш розвинених країнах, так і у розвинених країнах світу». Вчені Дж. Берк і Г. Епштейн [3] звертають увагу на той факт, що така асиметрія відбувається через існування множинності напрямів для реалізації стратегій ТНК на тлі не настільки вражаючої кількості ТНК, що можуть здійснити значні інвестиції. Навіть якщо обсяг інвестицій ТНК може й не бути великим, збільшення інвестицій сприятиме зростанню кількості інвестиційних ресурсів в країнах, що розвиваються. Таким чином, ТНК мають велику переговорчу силу щодо юрисдикції інвестиційного призначення, оскільки ПІІ в цілому мають важливе значення для ТНК, але жодна іноземна інвестиція, за рідкісним винятком, не має важливого значення для ТНК. Крім того, ТНК, які вже перебувають у країні, мають можливість збільшити свою частку прибутку через ефекти погроз, пов'язаних з їх здатністю переміщати свої інвестиції в іншу країну. Г. Епштейн [10] посилається на збільшення ролі ефекту збільшення ринкової влади ТНК через маніпулювання урядами погрозами загрози переходу в більш сприятливе для них інвестиційне середовище. Країни, що розвиваються, які прагнуть залучити ПІІ, реалізують неоліберальний курс та пропонують податкові пільги та інші стимули.

Стимули для ПІІ можуть бути шкідливими для добробуту країн, що розвиваються, що їх пропонують, бо вони можуть містити в собі зниження захисту для працівників (включаючи більш низьку заробітну плату і вимоги здоров'я та безпеки) і навколишнього середовища. Опоненти неоліберальної глобалізації справедливо стверджують, що політика, яку проводили неоліберали і стимули для залучення ПІІ стали причиною «гонитви на дно», оскільки країни, що розвиваються, які намагаються залучити ПІІ, часто наносять руйнівний вплив на становлення інститутів соціального захисту й наносячи шкоду для навколишнього середовища. Таким чином, мета країн, що розвиваються, не повинна зводитись суто до заохочення прямих іноземних інвестицій, але спрямування їх в галузі, здатні продукувати економічне зростання шляхом продукування інновацій й підвищення продуктивності праці.

Г.-Х. Хенсон [11], Дж.-Р. Маркусен і К.-Е. Маскус [12] пояснюють, як теорії (як правило, Хекшера-Оліна-Самуельсона зі зростаючою віддачею від масштабу) пророкують, де ТНК увійде на ринок. Зокрема, Г.-Х. Хенсон зауважує на тому, що теорія передбачає, що фірми будуть проникати на закордонні ринки за допомогою ПІІ, коли торгові витрати високі, на рівні фірм ефект масштабу високий (наприклад, фіксовані витрати, пов'язані зі забезпечення штаб-квартири, високі), і на рівні підприємств ефект масштабу низький (наприклад, витрати, що мають заводи за кордоном і в себе вдома, є низькими). Водночас, на переконання дослідника, ситуація відбуватиметься в зворотньому напрямі, коли фірми будуть проникати на зовнішні ринки за рахунок експорту, коли торгові витрати низькі, і на рівні підприємств ефект масштабу високий.

Крім того, Дж.-Р. Маркусен і К.-Е. Маскус [12] та Г.-Х. Хенсон [11] деталізують різницю між вертикальними і горизонтальними прямими іноземними інвестиціями. Вертикальні прямі іноземні інвестиції — де ТНК розміщує різні етапи виготовлення продукту в різних місцях. Вертикальні ПІІ відбуваються через великі відмінності у вартості виробництва в приймаючих країнах та країні базування. Горизонтальні ПІІ — при яких ТНК виробляє ті же товари або послуги у різних країнах, оскільки витрати на виробництво (і зазвичай розмір ринків) схожі у приймаючих країн та країні базування.

Велика кількість емпіричних досліджень, з використанням загального або часткового аналізу рівноваги, вивчили фактори, які визначають, де саме транснаціональні корпорації розміщують свої виробничі потужності. Зокрема, Г.-Х. Хенсон [11] взявся їх інтерпретувати і акцентував увагу на таких висновках:

• Л.Брайнард аргументоване доводить, що більше ПІІ по відношенню до експорту буде зафіксоване тоді, коли існують вищі торгові витрати і більший на рівні фірм ефект масштабу [13];

• С.Епл [14] наполягає, підтверджуючи свої висновки емпірично, що країни з більш кваліфікованою робочою силою залучатимуть ПІІ в сектори, які використовують більш кваліфіковану робочу силу;

• Дж.-Р. Маркусен і К.-Е. Маскус [12] переконливо зауважують, що прямі іноземні інвестиції розширили свою продукцію більше через горизонтальні, ніж вертикальні ПІІ;

• Д. Уїлер і А. Моді роблять висновок про те, що обсяги ПІІ американських фірм вищі у країни з більш містким ринком, більшим запасом початкових прямих іноземних інвестицій, вищою якістю інфраструктури і більшим промисловим розвитком країн, що опосередковано свідчить про те, що ТНК приваблюють місця, де існує велика концентрація промислових підприємств.

Г.-Х. Хенсон [11] також виокремляє емпіричні дослідження, присвячені встановленню кореляційних зв'язків між ПІІ та позитивними зовнішніми ефектами для економіки приймаючих країн. Серед іншого, він приходить висновку, що в різних країнах і в різні часи емпіричні дослідження в цілому демонструють, що ТНК є більшими, платять більше, мають більш високий коефіцієнт продуктивності праці, використовують капітал, інтелектуальну власність і знання більш інтенсивно, мають більш високий прибуток і експортують більше, ніж вітчизняні фірми. Таким чином, створюється враження, що вітчизняні компанії повинні мати можливість вчитися у ТНК.

При цьому Г.-Х. Хенсон звертає увагу на той факт, що рання економічна література з оптимізмом визначала вплив ТНК на приймаючі країни, серед іншого, акцентуючи на позитивній кореляції між середньою доданою вартістю на одного працівника промисловості і часткою зайнятих у промисловості зарубіжних фірм. Водночас, недавні роботи вказують на слабку позитивну кореляцію між припливом прямих іноземних інвестицій і ВВП на душу населення. Коментуючи дослідження Е. Менсфілда і А. Ромео [15], які отримали емпіричне підтвердження їхньому теоретичному припущенню щодо існування зовнішніх ефектів технологій з ТНК США до країн перебування фірм, Г.-Х. Хенсон наголошує на відсутності доказової бази таких висновків саме з причини змістовної упередженості вихідних положень моделювання. Так, вчений ставить під питання напрямок причинно-наслідкового зв'язку між продуктивністю і ПІІ, наполягаючи, що зрештою не ПІІ є причиною цих позитивних зовнішніх ефектів, а висока продуктивність і інші позитивні фактори, такі як існування концентрації по галузях, більша концентрація знань і більш високі технології, залучають ПІІ. Г.-Х. Хенсон серед іншого зауважує, що дослідження, які зачіпають мікрорівень, наявно демонструють, що **ТНК спричиняють меншу прибутковість вітчизняних фірм, витісняючи їх у менш прибуткові галузі.**

Незважаючи на величезні зусилля країн, що розвиваються по залученню ПІІ, більшість ПІІ продовжує спрямовуватись саме у розвинені країни, і велика частина ПІІ в країни, що розвиваються, йде до обмеженої їх частки, в основному до КНР. Е. Браунштейн і Г. Епштейн [16] стверджують, що КНР не отримав максимальної вигоди від прямих іноземних інвестицій у вигляді більш високої заробітної плати, більшої зайнятості, більших трансферів технологій та вищих податкових надходжень, оскільки він не скористався своєю відносно сильною переговорною позицією по відношенню до ТНК, що інвестували в Китай.

Вчені переконують, що вплив ПІІ на зайнятість і заробітну плату був відносно невеликим, і його було набагато менше впливу, ніж у внутрішніх інвестиціях і експорті. Вони також роблять спробу емпірично довести, що ПІІ витісняють внутрішні інвестиції

та виправдати висновок Г.-Х. Хенсона, що ПІІ можуть змусити фірми приймаючої країни спрямовуватись в менш прибуткові галузі промисловості. Серед інструментарію методів, якими ПІІ можуть витіснити вітчизняні інвестиції або сконцентрувати вітчизняні фірми у менш конкурентоспроможних секторах, — це скупка вітчизняних фірм або використання жорсткої конкуренції як способу витіснення місцевих фірм з бізнесу. Більше того, середньостроковий або довгостроковий ефект цих агресивних дій ТНК зачіпає проблему конкурентоспроможності галузей економіки приймаючих країн, адже сектори, де переважають ТНК, можуть стати менш продуктивними через меншу конкуренцію на внутрішніх ринках.

Все це наштовхує на думку про те, що до іноземних компаній, які мають бути залучені до країни, мають висуватись серйозні вимоги, зокрема, щодо обмежень на частку ринку, яку вони планують посісти з тим, аби забезпечити вітчизняні фірми від витіснення з прибуткових секторів. Дж. Берк і Г. Епштейн [3] стверджують: «...структура міжнародного виробництва і нові неоліберальні правила, які регулюють його, працюють, в першу чергу, на підвищення ринкової влади ТНК за рахунок коштів громадян як в багатих країнах Півночі, так і у бідних країнах Півдня. Завдання країн — розвиток їх національних економік — буде виконане набагато легше, якщо неоліберальна глобалізація буде скасована і правила, що регулюють міжнародне виробництво і торгівлю, зміняться. Більше того, ми переконані, **що неоліберальна глобалізація призводить до ситуації, коли країни і працівники конкурують один з одним, а внутрішні ціни стають більш залежними від чинників, що знаходяться поза країнами, а не усередині них.**

Втім, розглядаючи лише сукупний вимір припливу ПІІ, можемо не піддавати сумніву висновок про те, що серійне виробництво стає все більш взаємопов'язаним і, як наслідок, “денаціоналізованим”, оскільки багатонаціональні компанії (БНК) переміщують все більше і більше виробництв в офшорні зони. Водночас, цей висновок, на нашу думку, ризикує лишитись занадто претензійним, що впливає з визнання наступних фактів - більшої концентрації виробництва ПІІ на існуючих підприємствах, ніж на нових напрямках; переваги невиробничих ПІІ; різкого зниження прямих іноземних інвестицій у загальному обсязі довготермінових інвестиційних потоків.

Висновки. Потенційний вплив ПІІ на економічний розвиток країн-реципієнтів формує залежність за такими позиціями: роль ПІІ у стимулюванні внутрішніх інвестицій; роль ПІІ у зміцненні промислового виробництва і експортного потенціалу; роль ПІІ у боротьбі із безробіттям та в сприянні розвитку людського капіталу; роль ПІІ у формуванні надходжень до бюджету та забезпеченні макроекономічної стабілізації.

Слід акцентувати й на так званих спіловер-ефектах від ПІІ, що знаходять відображення в опосередкованому стимулюванні зростання конкурентоспроможності національних підприємств країни-реципієнта, які змушені виборювати частку на ринку один-на-один з високотехнологічними передовими компаніями, репрезентованими філіями ТНК: **прямі-зворотні ефекти** або ефекти, пов'язані з виробничою структурою фірми; **демонстраційні ефекти** або ефекти, пов'язані з трансфером технологій; **ефекти конкуренції** або ефекти, пов'язані з часткою внутрішнього ринку; **ефекти, пов'язані з рівнем кваліфікації робочої сили і якістю людського капіталу.**

Зокрема, ефекти, пов'язані з виробничою структурою фірми, мають місце, коли відбувається обмін сировинними товарами або проміжною продукцією між підприємствами з ПІІ та національними фірмами, що, знову ж таки, впливає із феномену структурної та ресурсної залежностей.

Список використаної літератури

1. Stiglitz J.E. Making globalization work [Electronic resource]/ J.E.Stiglitz // W.W.Norton & Company New York London. – 2006. – 358 p. - Mode of access:

- http://asrudiancenter.files.wordpress.com/2012/05/joseph_e_stiglitz-making_globalization_work-w- w- norton_company2006.pdf.
2. Williams K. Essays on FDI, growth, and political instability in developing countries [Electronic resource] / K. Williams // Nottingham eTheses. – 2010. – Mode of access: <http://etheses.nottingham.ac.uk/1420/1/ethesispdf.pdf>
 3. Burke J. Threat effects and the internationalization of production [Electronic resource] / J. Burke, G. Epstein // Political Economy Research Institute Working Papers. – 2001. – № 15. – Mode of access: http://www.peri.umass.edu/fileadmin/pdf/working_papers/working_papers_1-50/WP15.pdf
 4. Chowdhury A. FDI and Growth: What Causes What? / A. Chowdhury, G. Mavrotas // World Economy. – 2006. – Vol. 29(1). – P. 9 - 19.
 5. Hsiao F. FDI, exports, and GDP in East and Southeast Asia – Panel data versus time - series causality analyses / F. Hsiao, H. Mei - Chu // Journal of Asian Economics. – 2006. – Vol. 17(6). – P. 1082 - 1106.
 6. Nair - Reichert U. Causality tests for cross - country panel: A New look at FDI and economic growth in developing countries / U. Nair - Reichert, D. Weinhold // Oxford Bulletin of Economics and Statistics. – 2001. – Vol. 63(2). – P. 153 - 171.
 7. Mencinger J. Does Foreign Direct Investment Always Enhance Economic Growth? / J. Mencinger // Kyklos. – 2003. – Vol. 56(4). – P. 491 - 508.
 8. Li X. Foreign Direct Investment and Economic Growth: An Increasingly Endogenous Relationship / X. Li, L. Xiaming // World Development. – 2005. – Vol. 33(3). – P. 393 - 407
 9. Bende - Nabende A. FDI, Policy Adjustment and Endogenous Growth: Multiplier Effects from a Small Dynamic Model for Taiwan, 1959 - 1995 / A. Bende - Nabende, J. Ford // World Development. – 1998. – Vol. 26(7). – P. 1315 - 1330.
 10. Epstein G. Threat Effects and the Impact of Capital Mobility on Wages and Public Finances: Developing a Research Agenda [Electronic resource] / G. Epstein // Political Economy Research Institute Working Paper. – 2000. – № 7. – Mode of access: http://scholarworks.umass.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1003&context=peri_workingpapers
 11. Hanson G.H. Should Countries Promote Foreign Direct Investment? [Electronic resource] / G.H. Hanson // G-24 Discussion Paper Series. – 2001. - №9. – Mode of access: <http://dspace.cigilibrary.org/jspui/bitstream/123456789/21535/1/Should%20Countries%20Promote%20Foreign%20Direct%20Investment.pdf?1>
 12. Markusen J.R. General Equilibrium Approaches to the Multinational Firm: A Review of Theory and Evidence [Electronic resource] / J.R. Markusen, K.E. Maskus / NBER Working Paper. – 2001. - № 8834. – Mode of access: <http://www.columbia.edu/~dew35/PDF%20files/GeneralEquilibrium.pdf>
 13. Brainard L. An Empirical assessment of the Proximity-Concentration Tradeoff Between Multinational Sales and Trade? / L. Brainard // American Economic Review. – 1997. – Vol. 87. – P. 520-44.
 14. Yeaple S.R. The Determinants of US Outward Foreign Direct Investment: Market Access versus Comparative Advantage / S.R. Yeaple // University of Pennsylvania. – 1999. – Mode of access: <http://www.ssc.upen.edu>.

15. Mansfield E Technology Transfer to Overseas Subsidiaries by U.S.-Based Firms / E. Mansfield, A. Romeo // Quarterly Journal of Economics. – 1980. – Vol. 95. – No. 4. – P. 737-750
16. Braunstein E. Bargaining Power and Foreign Direct Investment in China: Can 1.3 Billion Consumers Tame the Multinationals? [Electronic resource] / E. Braunstein, G. Epstein // Political Economy Research Institute Working Paper. – 2002. – №45. – Mode of access: http://scholarworks.umass.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1032&context=peri_workingpapers
17. Hall R.E. Why Do Some Countries Produce So Much More Output Than Others? / R.E. Hall, C.I. Jones // Quarterly Journal of Economics. 1999. – Vol. 114 (1). – P. 83-116.
18. Aizenman J. Sources for Financing Domestic Capital – Is Foreign Saving a Viable Option for Developing Countries? [Electronic resource] / J.Izenman, B. Pinto, A. Radziwill / ТИУК Working Paper. – 2004. – № 10624. – Mode of access: <http://www.nber.org/papers/w10624>
19. Prasad E. Foreign Capital and Economic Growth / E. Prasad, R. Raghuram, A.Subramanian // Brookings Papers on Economic Activity. – 2007. – Vol. 38. – P. 153-230.
20. Lucas R.E. Why Doesn't Capital Flow from Rich to Poor Countries / R.E. Lucas // American Economic Review. 1980. – Vol. 80. P. 92–96.

N. Reznikova

THE ROLE OF FOREIGN DIRECT INVESTMENT IN THE PRODUCTION OF ECONOMIC GROWTH IN DEVELOPING COUNTRIES: THE PARADOXES OF FINANCIAL DEPENDENCE.

This paper examines the role of FDI in economic growth of developing countries. It provides the critical evaluation of the FDI impact on the production of structural and financial dependence, in particular through the factor of domestic investment, industrial production and export potential, promoting the development of human capital; budget revenues formation and macroeconomic stabilization. The role of Foreign Direct Investment (FDI) in economic growth of developing countries is analyzed. Factor analysis of FDI effects for gaining structural and financial independence of a developing country is given, with factors involved being internal investment, industrial production and export capacities; promotion of human capital development; budget revenues, and macroeconomic stabilization. The so called dependence paradoxes triggered by FDI inflow to recipient countries are outlined.

It seems impossible to make general conclusions about FDI effects for economic growth of a developing country, because each country has a range of endogenous factors that cause country-level specifics in adapting FDI, irrespective of the similarity of interests from transnational capitalists. It is argued that labor productivity rather than accumulation of production assets is a key factor of long-term economic growth, whereas foreign capital inflow is supposed to have but temporary effect for it.

It is concluded that countries with non-industrial economic pattern, which rely upon foreign finances to a lesser extent, namely, the countries with lesser current account deficit or even with current account surplus, have been growing in the latest three decades with not lower or even higher rate than the ones dependent on external capital. Emphasis is made on spill-over effects from FDI, such as indirect stimulation of competitiveness growth at domestic enterprises in recipient countries, which have to fight openly for a market segment with high tech advanced companies represented by affiliations of transnational corporations.